

Лихова С. Я., д.ю.н., професор,
Садовський М. В., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДИВЕРСІЮ (СТ. 113 КК УКРАЇНИ)

Обрана тема є актуальною із точки зору національної безпеки, що із недавнього часу стала особливо важливою складовою захисту суверенітету та збереження державності. Про це свідчать ті складні умови, які відбуваються на Сході України та анексія півострова Крим. Ці процеси не лише проблема окремих регіонів країни, але й всієї держави в цілому, адже це торкається інтересів всього народу і має прояви по всій території України. В останні місяці ми могли спостерігати прямі прояви диверсійних дій в нашій державі, це і загроза замінування метрополітену та подібні випадки, які можна кваліфікувати як диверсію.

Під диверсією слід розуміти навмисні підривні дії проти економічних або військових об'єктів для досягнення певних (часто політичних) цілей, або з метою ослаблення держави в цілому. Таке розуміння впливає із описового характеру ст. 113 КК України [1, с. 51].

Стаття 113 КК України визначає диверсію як вчинення з метою ослаблення держави вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю, на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення, а також вчинення з тією самою метою дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій.

Основний безпосередній об'єкт диверсії – безпека держави в економічній, екологічній, воєнній або будь-якій іншій сфері відповідно до спрямованості конкретного акту диверсії. Крім того, для цього злочину характерним є обов'язковий додатковий об'єкт, який має різний зміст у різних формах цього злочину: це життя і здоров'я особи, власність, навколишнє середовище [2, с. 63].

Предметом диверсії можуть бути: будівлі, споруди та інші об'єкти, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення, від діяльності яких залежить життєдіяльність певних регіонів чи інших великих територій, належне функціонування певних галузей економіки, структур державного управління (електростанції, нафтопродуктопроводи, мости, дамби, греблі, системи інформаційних комунікацій, вокзали, аеропорти, морські чи річкові порти, метрополітени, підприємства по виробництву грошових знаків

України чи інші важливі підприємства, незалежно від форми власності, військові частини тощо), у тому числі підприємства, зруйнування чи пошкодження яких саме по собі є фактором небезпеки (хімічні, біологічні підприємства, підприємства з виготовлення вибухових матеріалів і виробів, пожежонебезпечні виробництва чи сховища тощо); сільськогосподарські об'єкти та виробництва, що мають велике значення в житті окремих регіонів і країни.

Об'єктивна сторона диверсії проявляється в семи формах, кожна із яких передбачає вчинення суспільне небезпечних дій (зокрема, вибухів і підпалів), спрямованих на: 1) масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їх здоров'ю; 2) зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення; 3) радіоактивне забруднення; 4) масове отруєння; 5) поширення епідемій; 6) поширення епізоотій; 7) поширення епіфітотій [3, с. 76].

Диверсія, вчинена у будь-якій із її форм, є закінченою з моменту вчинення вибуху, підпалу, затоплення, обвалу чи інших дій відповідної спрямованості, незалежно від того, чи фактично настали ті або інші наслідки.

Суб'єктом злочину є осудна особа, якій виповнилось 14 років.

Суб'єктивна сторона диверсії характеризується виною у виді прямого умислу і спеціальною метою. Характерною ознакою диверсії є те, що вчинення зазначених вище дій не є самоціллю, а використовується винним як засіб досягнення його головної мети – ослаблення держави. Саме за ознакою спеціальної мети диверсію треба відмежовувати від таких суміжних умисних злочинів як, наприклад, умисне вбивство двох чи більше осіб, або вбивство вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб, терористичний акт, пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів, умисне знищення або пошкодження майна, забруднення моря, випуск або реалізація недоброякісної продукції, зараження венеричною хворобою, екоцид тощо [4, с. 88].

Згідно ст. 113 КК України за диверсію встановлюється покарання у вигляді позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

З вище наведеного слід дійти висновку, що диверсія це діяння, яке спрямоване проти держави та її громадян і вчинюється з метою підірвати сам устрій та порядок власне на території країни. Провідні фахівці попереджають, що найближчим часом злочини у сфері високих технологій можуть вийти на якісно новий рівень. Інформаційні «диверсанти» можуть використовувати різні «кіберзасоби» нападу на комп'ютерні мережі та бази даних від електронного шпигунства і до вірусів, здатних руйнувати ключові системи як державних органів, так і структур промислового виробництва.

Верховна Рада України 8 квітня 2014 року прийняла ЗУ «Про внесення змін до Кримінального кодексу України», яким посилила кримінальну відповідальність за диверсію, що на даний час тягне за собою позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років, що, на мою думку, відповідає реальним потребам держави в протидії будь-яким проявам диверсій та є адекватною відповіддю на негативні процеси які відбуваються сьогодні в Україні.

Література

1. Кримінальний кодекс України (із змінами і доповненнями): (Прийнятий сьомою сесією ВР України 5 квітня 2001 року): Офіційний текст / Міністерство юстиції України. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 239 с.
2. Коржанський М. Й. Науковий коментар Кримінального кодексу України / М. Й. Коржанський – К.: «Атіка», 2010. – 654 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К.: А.С.К., 2010. – 1104 с.
4. Кримінальне право України. Особлива частина / За ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Київ-Харків: Юрінком Інтер, 2009. – 496 с.

УДК 343.4

Лихова С. Я., д.ю.н., професор,
Фіщук В. С., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ У СКЛАДАХ ЗЛОЧИНІВ НА ПОВІТРЯНИХ СУДНАХ

У Законі України «Про транспорт» від 10.11.1994 р. визначено, що експлуатація транспортної системи в Україні повинна забезпечувати безпеку життя і здоров'я громадян, збереження вантажів, що перевозяться, та охорону навколишнього природного середовища. Працівники, які безпосередньо забезпечують безпеку руху транспортних засобів, повинні мати відповідну професійну підготовку і за станом здоров'я бути здатними якісно виконувати свої обов'язки.

За найбільш суспільно-небезпечні порушення правил і норм Закону України «Про транспорт» та інших нормативних актів, які регулюють безпеку руху та експлуатації різних видів транспорту, законодавством передбачена кримінальна відповідальність.

Об'єктивна сторона транспортних злочинів характеризується як діями, так і бездіяльністю. Вона складається з протиправної поведінки, настання або створення загрози настання суспільно небезпечних наслідків та